

К.п.н. Сасенко Н.С.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Україна

ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Концептуальні положення компетентнісного підходу до іншомовної освіти у вищій технічній школі входять до сучасної освітньої парадигми, базованої на принципах гуманізації, гуманітаризації, нероздільності навчання і виховання. Швидкоплинні зміни потреб ринку праці, професійна мобільність, поява нових професій та спеціальностей, яких потребують роботодавці, проте які не входять до номенклатури міністерства освіти і науки України, а відтак не готуються вишами, - такі фактори вносять корективи в соціальне замовлення на підготовку майбутніх інженерів. Величезні інформаційні потоки комп'ютеризованого постіндустріального суспільства змінюють характер і спрямування вимог до інженерних професій від вузької спеціалізації до широкої інтегрованості. Для успішного кар'єрного зростання і самореалізації молодих фахівців отримана вища технічна освіта має слугувати продуктивною базою, яка постійно поповнюється і розширюється за рахунок нових знань, вмінь і навичок, здобутих в ході безперервної самоосвіти впродовж всього життя. Ще в 1996 році на симпозіумі за програмою Ради Європи у Берні зазначалось, що диплом про вищу освіту не може гарантувати успішне працевлаштування без достатнього рівня сформованості у випускників компетентностей, важливих для ефективної самореалізації в соціально-професійній сфері, таких як комунікативна компетентність, здатність працювати в команді, творчість, допитливість, толерантність, креативність [1].

Відповідно до сучасних вимог професійна освіта повинна мати не академічне, а контекстне спрямування, тобто бути націленою не на передачу (а

точніше, не тільки на передачу) готових знань, а на розвиток потреби і вміння знаходити такі знання та використовувати їх в реальних ситуаціях, типових й максимально подібних до професійної діяльності, що є ознакою достатнього рівня сформованості професійної компетентності [2]. Одна з важливих характеристик професійної компетентності полягає в тому, що вона активно реалізується в полі сучасної діяльності, проте спрямована на майбутнє.

Перелік ключових компетентностей, необхідних для оволодіння молодими європейцями, був озвучений в грудні 2006 року Радою Європи та Європарламентом: вміння спілкуватися рідною та іноземною мовами, математична компетентність і базові компетенції в галузі науки і техніки, ІТ грамотність; здатність навчатися впродовж всього життя; соціальні й громадянські компетенції; ініціативність та підприємництво; здатність існування в полікультурному світі.

Всі складові професійної компетентності – ключові, базові або загальнопредметні, спеціальні або предметні компетентності – як взаємопов'язана єдність, реалізуються в ході рішення важливих професійних задач різного рівня складності. Зміст професійної підготовки майбутнього інженера з позицій компетентнісного підходу формується сукупністю професійних задач, кожна з яких виступає одиницею побудови такого змісту. Науковці визначають професійну задачу як усвідомлену професійну ситуацію, яка включає певну мету, пов'язану з необхідністю пізнання і перетворення дійсності. Етапи формування професійної компетентності визначають динаміку і векторну спрямованість змісту навчання. Таке розуміння змісту професійної підготовки майбутніх інженерів визначає принципи відбору змісту, послідовність й логіку засвоєння вмінь вирішувати професійні задачі, а також відбір засобів і методів навчання, адекватних принципам навчання відповідно до вимог і умов компетентнісного підходу. Згідно з такими вимогами всі професійні задачі повинні виконувати три головні функції: знайомити студентів з майбутньою професійною діяльністю; мати професійну спрямованість; базуватися на змісті предметних дисциплін навчального процесу.

Всі компетенції, які входять до ключових компетентностей мають включати дві основні характеристики: а) функціональність, яка забезпечує ефективність здійснення певної професійної діяльності в конкретний момент; б) узагальненість, яка лежить в основі застосування і переносу компетентності на інші види діяльності.

Основні ключові компетентності (ціннісно-смилова, загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова, особистісного самовдосконалення) входять в зміст більшості навчальних предметів, а деякі з них одночасно виступають в якості предметних/спеціальних компетентностей для певних дисциплін. Так, комунікативна компетентність як ключова міжпредметна компетентність передбачає володіння рідною й іноземними мовами, способами взаємодії та спілкування з іншими людьми в усній та письмовій формі використовуючи мовні та екстралінгвістичні засоби в тому числі плюрилінгвальну компетенцію, володіння різними соціальними ролями в колективі, навичками співпраці в команді. В той же час комунікативна компетентність як професійно орієнтована міжкультурна компетентність виступає основною метою навчання іноземної мови професійного спрямування, тобто є спеціальною/предметною компетентністю навчальної дисципліни «іноземна мова» у вищій технічній школі [3]. Комунікативна компетентність не може вважатися особистісною характеристикою людини, єдина форма прояву її сформованості – процес спілкування або акти комунікації, тобто передача і сприйняття інформації пізнавального або емоційно оціночного характеру, обмін знаннями, навичками, вміннями в ході мовленнєвої усної/письмової взаємодії двох або більше осіб. Успішність акту комунікації залежить від сформованості комунікативної компетентності учасників спілкування. Ефективність міжкультурної професійної комунікації майбутніх інженерів залежить від рівня розвитку компонентів професійно орієнтованої міжкультурної комунікативної компетентності: іншомовно-мовленнєва або лінгвістична компетенція, соціокультурна компетенція, навчальна компетенція, методична компетенція,

дискурсивна компетенція, соціальна компетенція, стратегічна компетенція. Професійна спрямованість іншомовної освіти студентів технічних факультетів має на меті формування у них здатності і готовності вирішувати комунікативні задачі в широкому полі професійної діяльності, розвивати особистісні стратегії ефективної реалізації міжкультурної міжособистісної комунікації.

Література:

1. Gordon, G. Halasz, M. Krawczyk, T. Leney, A. Michel, D. Pepper, E. Putkiewicz, J. Wisniewski, Key Competences in Europe: Opening doors for lifelong learners across the school curriculum and teacher education, study undertaken for the Directorate General Education and Culture of the European Commission, URL :http://ec.europa.eu/education/moreinformation/moreinformation139_en.htm
2. Саєнко Н.С. Теоретичні засади концепції іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей - У зб. «Викладання мов у вищих навчальних закладах на сучасному етапі. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки.» - Зб. Наукових праць – Харків «Константа», 2010. - С.195-204.
3. Саєнко Н.С. Сучасні тенденції іншомовної освіти у вищих технічних навчальних закладах. - Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика» № 8 Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, 2011. – С. 262-266.